

**Mōkslinīka O. Rymoviča
skulptura „Engels“ nu
grupas „Pasludynōšona“.**

J. Leidumnīks

VOSORAS ZĪDŪS

Vosoras zīdūs krōšņūs,
Ir teirumi labeibas pylnī.
Ustobas lūgūs zamūs
Klusums īsaad's dzīlī.

Aiz klēts ceļēņa veituli,
Ir dzaltonōs bōrkstīs
Un smaržoj maigi labi
Kai senūs dīnu dzīsmu.

J. Leidumnīks

MEŽĀ

Mežs zīmas klusumā dus;
Nav vēja, tik snidzēš bolts
Ir klōjis zemī un kūkus.
Kaidis putnēš ēyvyno,
Uz snīgōtō zora
Un muna dvēsele soltumā —
Syltumu jyt.

Latgolā taipat kai cytōs katoliskajōs zemēs beja daudz sakralōs mōkslas (kai ari sakralōs amatnīceibas) priķšmatu. Bazneicōs, kapleicōs un uz kopim beja svātūs statujas, bet krysti ar atteiceigi veidōtom „mūceņom“ (t. i. Pesteitōja tālim pi krysta) beja bez tam vēl pryvatōs mōjōs, cīmūs, pi ceļmolom, tyltim utt. Šī priķšmati lelōkū tīsu beja nazy-nomu autoru darynōti. Storp tim beja gon originali, gon kopijas ar ļūti dažaidu mōkslinīcyskū vēteibu un dažaidu nacionalū saturu.

Religiskō mōksla ir internacionala. Latgolas bazneicu greznōšonas tradīcijas ir gōjušas nu dīnvydim. Kod 18. g. s. uzplauka Latgolas bazneicu ceļtnīceiba, uzplauka ari gorei-gō mōksla Latgolā. Latgolas goreigōs mōkslas stylu pa-vadīni īt nu Italijas caur Dīnvydvōcīju, Austriju un Pūliju. Tai ka Latgolā strōdōja daudzī pēc izaceļšonas leišu tautei-bas goreidznīki, tod ari daudzās leišu tradīcijas varēja tikt pōrstōdeitas Latgolā.

Leitovā sakralō mōksla un amatnīceiba ir bejuse vy-sai izplateita. Par tū ir daudz losoms pi leišu mōkslas vēsturnīka P. Galaunes. Leitovā sakralōs mōkslas amatnī-kus sauce par „dievdirbim“. Latgolā taidī beja pazeistami gon bez kaut kaida nūsaukuma, gon ari kai „dīvēņu“ t. i., mūceņu taiseitōji. Parosti tī beja apkōrtceļojuši nabogi, kas lobōja sakralus priķšmatūs, taiseja jaunus, voi ari tikai pōrdeve, kū beja taisējuši jim leidzeigi, bet varbyut tikai veiklōki omota brōli.

Kod Latvijas laikā tyka nūdybynōts valsts vēsturys-kais muzejs un pīminekļu valde, tod pamozam sōcēs ari rokstureigōkūs sakralōs mōkslas priķšmatu apzynōšona Latgolā. Cik tei beja pilņeiga voi napilņeiga, par tū lai pa-lik narunōts, tūmār mōkslas vēsturnīki varēja vārōt, kaida Latgolas sakralō mōksla beja un kū tei paude. Naatka-reigi nu myusu pošu īskotim, ir svoreigi atzeimēt, ka pro-fesors B. Vipers beja konstatējis, ka Latgolas sakralō mōksla ir emocionala, mistyska un svineiga, ka Latgolā sastūpamōs statujas ir līryskōkas un maigōkas nakai tūs atteiceigas radīneicas Kūrzemē, ka Latgolas statuju forma nav tik izteiksmeiga kai Kūrzemē, bet tūtīs emocionalōka, ar vairōk plyustūšu un bezkermīnyskōku rytmu. Nu tō B. Vipers sacynōja, ka Latgolas mōkslai ir sovi nacionali ele-menti, sovs specifysks roksturs, kas daudzējaidā ziņā at-sašķir nu Kūrzesmes un Vydzesmes tradīcijom. (Sal. B. Vi-pers: Latvijas māksla baroka laikmetā, 138., 235. uc. lp.). Daudzom Latgolas statujom leidzās internacionali nanū-teiktajom sejom ir sastūpamas ari etnografyski typyskas latgaļu sejas un vaibstī. Tōpēc B. Vipers runōja pat par typysku latgaļubaroka stylu pi kūkgrīzumim un pōrējā ceļtnīceibā (sal. op. cit. 212. lp.).

Storp latgaļu baroka mōkslas paraugim B. Vipers min ari b-kga O. RYMOVIČA dorbus. Bet kas ir šys mōkslinīks dēļ Latgolas, tō nav apcerējis nivīns, un var saceit, ka jys tautīšupavēršeibas dēļ jau ir tikpat kai pazudis nu latgaļu kulturas vēstures. Tūmār vacōkō paaudze vēl jū pīmiņ daudzī (īskaitūt ari šō raksteņa autoru) ir redzējuši jō dor-bus, un tōdēļ ir pādejaīs laiks dokumentēt šō mōkslinīka

pīmiņu. Šymā sakareibā es grīžūs ar vēstuli pi profesora A. Novicka kai Latvijas bazneicas vaicōjumu lobōkō pazi-
nēja un ari nu jō sajēmu laipnus paskaidrōjumus. Nu jō
27. 8. 63. dateitōs vēstules izrit ka:

Bazneickungs **Ontōns Rymovičs** ir dzimis Leitovā,
bet vysu sovu myužu ir pavadējis Latgolā, jys ir strōdōjis
Malnajā Dyužgolā, Bolvūs, Bykovā un Rudzātūs, kur ari
miris ap 1925.—26. g. byudams apm. 70. g. vacuumā. Lelu īvē-
reibu jys ir givis kai kūka grīzējs, kū jys beja īsamōcejis
pošmōceibas ceļā varbyut šū tū montōdams ari nu Leitovas
„dievdirbu“ tradicijom. Bet jys tūmār ir bejis daudz le-
lōka mārūga mōkslinīks kai parostī kūka grīžšonas amat-
nīki. Sovai mōkslai jys ir nūsadevis ar ōrkōrteigi lelu iz-
tureibu, pīaspīššonu un pacīteibu, un pasateicūt tam beja
izveidōjis ļūti daudz religiska rokstura skulpturu. Pi jō
īvārōjamōkajim dorbim ir pīdarejušas krysta ceļu grupas
vysom 14 nūstōšonom. Tōs ir bejušas eisti monumentals
dorbs. Kūkā grīztī attāli tur ir sastōdejuši apm. 65 x 40 cm
lelas statuju grupas (voi kai tauta saceja bildes). Rymovi-
čam ir bejuse speciala telpa, kur jys beja krōjis vysus so-
vus ražōjumus, un tūs beja labprōt rōdējis kai sovīm vīsim
tai ari cytim apmaklātōjim, kas beja speciali interesējušis
par jō mōkslu. Pretstotā dažaidim cytim sakralōs mōkslas
amatnīkim, kas sovus dorbus pōrdeve pēc vajadzeibas,
b-kgs Rymovičs sovus dorbus nikod nav pōrdevis un ar tim
nikaidas peļnas nav meklējis. Jys ir vīnkōrši bejis „amator
artis“ (t. i. mōkslas mīlōtōjs), kurai jys beja veļtejis sovu
nu Bazneicas pīnōkumim breivū laiku. Tūmār Latgolas baz-
neicōs jō ražōjumi nav bejuši populari. Kai personeiba b-kgs
Rymovičs ir bejis ļūti vīsmīleigs cylvāks, un jō vīsmīleibu
pa laikam ir izmontōjuši ari daži Mōkslas akademijas stu-
denti, kas pa vosorom ir uzaturējuši pi jō it kai dēļ pasa-
pyldynōšonas pi vacō meistara; tai sovōs atmiņōs roksta
prof. A. Novickis.

Ap 1927. g. (taitod jau pēc mōkslinīka nōves) kaida lela
jō dorbu daļa atsaroda Rēzeknē katōļu b-bas un Zīdūņa
redakcijas (voi pareizōk varbyut Zīdūņa nūlyktovas
telpōs, kur tūs varēja vārōt ari apmaklātōji, storp
kurim kaidreiz beju ari es kai gimnazists. Kas ar
šim mōkslas dorbim ir nūticis pēc tam, par tū pa-
gaidom nav nikaidu ziņu. Taipat tryukst ari jō dorbu foto-
grafiju. Augšōk rōdeitais attāls ir jemts nu jau mynātōs
prof. B. Vipera grōmotas par Latvijas mōkslu baroka laik-
matā (izgōja 1937. g.). Tur 212. lp. ir saceits, ka šys ir eņ-
geļs nu O. Rymoviča veidōtōs grupas „Eņgeļa pasludy-
nōšona“. Attāls, cik saprūtams, ir atsaradis storp pīminekļu
valdes mōkslas pīkšmatim. Nikaidu tyvōku ziņu par Ry-
moviča darbeibu pi Vipera nav, bet nu jō sacynōjumim tū-
mār izryt, ka O. Rymovičs ir bejis īvārōjams Latgolas
sakralōs mōkslas darbinīks ar vītejū latgaliskū koloritu.